

ТОВАРНИЙ РИНОК ТА ЙОГО ІНФРАСТРУКТУРА

У даний час, відбувається швидкий розвиток торгівельної сфери, яка сприяє економічному розвитку країни, у зв'язку з чим, з'являється безліч різних технологій, що спрощують і прискорюють процес здійснення торгівельних операцій. Однак, необхідною умовою здійснення торгівлі товарами і послугами є наявність високоорганізованого, конкурентного товарного ринку.

Товарний ринок – це сфера товарного обміну, де діють відносини щодо купівлі-продажу товарів та здійснюється конкретна господарська діяльність, пов'язана з реалізацією товарів. О. М. Шканова поділяє товарний ринок на: "... 1) споживчий ринок; 2) ринок засобів виробництва; 3) ринок інформації та інтелектуального продукту (науково-технічних розробок)" [3, с. 9].

За економічним призначенням можна виділити різні види ринків (праці, капіталу, технічні, технологічні та ін.) однак, для безперервної організації виробничого та обмінного процесу найважливішим є товарний ринок, який являє собою складну соціально-економічну категорію, сутність якої розкривається найбільш повно, якщо розглядати її у різних аспектах. По-перше, товарний ринок виступає як сфера товарного обміну. По-друге, являє собою господарську діяльність, систему організаційно-економічних дій, спрямованих на просування товару від виробника до споживача. Такі дії пов'язані, наприклад, із розвитком конкретного господарського механізму виробництва й реалізації товарів, форм та методів продажу, управлінським рішенням щодо збуту, проведенням реклами товарів, вивченням і формуванням попиту та пропозиції.

При вивченні товарного ринку особливе значення відводиться визначенню типу структури ринку й класифікації окремих його елементів залежно від умов й характеру угод. Загально прийнятого визначення інфраструктури ринку немає. Відзначаючи, що інфраструктура являється обов'язковим компонентом будь-якої цілісної системи О.О.Беляєв пише: "Щодо ринку, як самостійної підсистеми, інфраструктура – це сукупність інститутів, що обслуговують ринок і виконують визначені функції по забезпеченню нормального режиму його функціонування" [1].

Інші автори вважають, що інфраструктура ринку – це система підприємств і організацій, які забезпечують рух товарів, послуг, грошей, цінних паперів, робочої сили. Наприклад О. М. Шканова зазначає: "Ринкова інфраструктура (або інфраструктура ринку) – це сукупність суб'єктів ринку (підприємств, організацій, підприємців), які забезпечують і обслуговують рух товарів і послуг, фінансових ресурсів і робочої сили. До них належать: підприємства оптової і роздрібною торгівлі, товарні, фондові і валютні біржі та їх брокери, організатори виставок, ярмарків і аукціонів, транспортні організації, банки, лізингові компанії, центри зайнятості, центри підготовки і перепідготовки персоналу тощо" [3, с. 14].

Наведені визначення не суперечать одне одному. Разом з тим, необхідно більш чітко окреслити склад та функції ринкової інфраструктури. Ринкова інфраструктура – це сукупність спеціальних господарюючих суб'єктів, діяльність яких спрямована на здійснення обігу товарів та послуг, забезпечення безперервного функціонування ринкового механізму та їх інтенсифікацію. Вона покликана забезпечити загальні умови та правила діяльності ринкових суб'єктів. Її елементи не нав'язані суб'єктам зовні, а породжені самими ринковими відносинами. Суб'єкти ринкової інфраструктури організаційно і матеріально забезпечують основні ринкові процеси: взаємний пошук суб'єктами ринкових відносин один одного, фізичне переміщення товарів, їх складування та зберігання, обмін товарів на гроші, рух грошових та інших платіжних засобів, а також виробничо-збутову та фінансову діяльність ринкових структур.

Як зазначає Шканова О. М.: "Інфраструктура товарного ринку складається з різних суб'єктів. Суб'єкти інфраструктури товарного ринку – це підприємства та організації, які займаються купівлею – продажем товарів чи спеціалізуються на наданні однорідних послуг власникам товарів на шляху їхнього руху від виробника до споживача. При цьому вони можуть безпосередньо (активно) або непрямо стосуватися товару" [3, с. 16].

Отже, інфраструктура товарного ринку це сукупність організацій, які мають різне спрямування діяльності і забезпечують ефективну взаємодію виробників та споживачів [2, с. 12]. Вона створює умови для більш швидкого обороту товарних ресурсів в економіці, вдосконалення

ринкового процесу реалізації продуктів праці, оптимізації комерційних зв'язків, поліпшення матеріально-технічної бази обігу.

Завдяки діяльності суб'єктів інфраструктури товарного ринку виробники мають можливість сформувати канали розподілу, щоб представити свій товар на ринку. Узгодженість взаємодії суб'єктів товарного ринку здійснюється за допомогою ринкового механізму, утворюючими елементами якого є: товарна пропозиція; споживчий попит; ціна товару.

Відповідно до зазначеного, сучасний товарний ринок виконує такі функції:

- інформативну, яка полягає у забезпеченні суб'єктів ринкової діяльності інформацією щодо рівня витрат, рентабельності виробництва та реалізації, якості та асортименту товарів та послуг;

- регулювальну, суть якої полягає у досягненні відповідності між попитом та пропозицією відповідно до цінних факторів;

- сануючу (економічного відбору), спрямовану на підвищення ефективності виробництва, удосконалення його структури та підтримку рентабельності економіки в цілому;

- соціальну, спрямовану на задоволення потреб людини: за її допомогою підвищується рівень життя населення [2, с. 12].

У загальному вигляді товарний ринок дозволяє: стежити за змінами попиту і пристосуватися до них; спонукати виробників до випуску нових, більш досконалих товарів; розширювати й удосконалювати комерційно-господарські зв'язки; раціонально спрямовувати товарний потік від виробника до споживача в достатньому обсязі, потрібному асортименті та у необхідний час; зберігати товарні запаси; надавати відповідні послуги.

Практика ринкової економіки показує, що товарний ринок має переваги порівняно з іншими господарськими системами: поєднує інтереси продавців і споживачів природним шляхом, без усякого тиску на будь-яку із сторін; зацікавлює виробників у задоволенні потреб, що виражаються через попит; перешкоджає монополізації у виробництві і обігу товарів; звільняє економіку від товарного дефіциту; ефективніше розв'язує проблеми економіки (рівень життя, якість продукції, ефективність виробництва, раціональна структура споживання).

Сучасний товарний ринок – це категорія товарного виробництва, яка не обмежується рамками національної економіки, а в пошуках збуту власної продукції виходить за національні межі. Він характеризується оптимізацією використання важливих факторів виробництва, спрямованих на створення конкурентних засад у його розвитку. Загалом же товарний ринок є регулюючою основою конкурентоспроможності товарів, досягнення рівня міжнародних стандартів. Виходячи з цих особливостей, його можна трактувати як одну з найважливіших систем ринкової економіки, що забезпечує контакти продавців і покупців. Тут укладається величезна кількість контрактів, здійснюється безліч угод, об'єктом яких стають різні товари, виробничі і споживчі послуги.

Література: 1. Беляєв О.О. Політична економія [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://studentbooks.com.ua/content/view/259/50/1/2/> 2. Прокопенко О.В. Інфраструктура товарного ринку навч. пос. / О.В. Прокопенко, В.Ю. Школа, О.О.Дегтяренко, С.М.Махнула / – К.: 3. Шканова О.М. Інфраструктура товарного ринку / О.М.Шканова // Навч. Посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 320 с.

Бойко А.В.,
*к.е.н., докторант ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»,
м. Київ, Україна*

САМОРОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Актуальним питання національного розвитку є активізація внутрішніх чинників подолання кризових явищ, нарощування потенціалу економічного зростання та підвищення якості життя зі збереженням позитивної динаміки розширеного відтворення природно-ресурсного потенціалу з урахуванням цивілізаційних змін та глобальних викликів сучасності, а також соціально-економічних реалій та тенденцій у національній економіці [1, с. 7-12]. Цінності та принципи, що закріплені у Декларації тисячоліття, залишаються міцною основою для вирішення сучасних та перспективних завдань розвитку як глобального, так і національного рівня. Їх практична